

อัตลักษณ์ทางเพศของตัวละครรักร่วมเพศในวรรณกรรมไทย

Identities of Homosexual Characters in Thai Literature

อุมารินทร์ ตุลารักษ์¹

มารศรี สอทิพย์² และ อรทัย เพียยุระ³

มหาวิทยาลัยขอนแก่น^{1,2,3}

Umarin Tularak¹

Marasri Sorthip² and Orathai Piayura³

Khon Kaen University^{1,2,3}

Corresponding Author, Email: umatul@kku.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศของตัวละครรักร่วมเพศในวรรณกรรมไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ทางเพศและความเปลี่ยนแปลงของตัวละครรักร่วมเพศ โดยเลือกศึกษาตัวละครรักร่วมเพศทุกตัวละครในวรรณกรรมแบบฉบับ ซึ่งมี 3 เรื่อง และวรรณกรรมปัจจุบันของนักเขียนอาชีพที่ได้รับการตีพิมพ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 - 2547 จำนวน 10 เรื่อง ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านและเป็นที่รู้จักในวงกว้าง

ผลการวิจัยพบว่า

วรรณกรรมแบบฉบับไม่สามารถระบุประเภทของตัวละครชายได้อย่างแน่ชัด เป็นเพียงการกล่าวถึงพฤติกรรมรักร่วมเพศของตัวละครเท่านั้น โดยถูกสร้างอัตลักษณ์ให้คงความเป็นชาย ทั้งทางกายภาพ อุปนิสัย การแสดงออก รวมทั้งบทบาทต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความเป็นชาย ส่วนวรรณกรรมแบบปัจจุบันพบรักร่วมเพศชาย 3 ประเภท คือ 1) เกย์ มีอัตลักษณ์ คือ รูปร่างหน้าตาโดดเด่น บุคลิกภาพและการวางตัวที่ดี มีความเป็นชาย การศึกษาและการประกอบอาชีพดี ฐานะดี 2) ตุ๊ด มีอัตลักษณ์ คือ มีรูปร่างหน้าตาดี มีท่าทางกระตือรือร้นจนทำให้แตกต่างกับผู้ชายทั่วไปอย่างชัดเจน

* ได้รับบทความ: 8 พฤษภาคม 2566; แก้ไขบทความ: 29 พฤศจิกายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 13 ธันวาคม 2566

3) กะเทยหรือสาวประเภทสอง ถูกสร้างอัตลักษณ์ให้มีรูปลักษณ์ที่สวยมากกว่าผู้หญิง มีความเป็นหญิงทั้งร่างกายและจิตใจ

ขณะที่รกร่วมเพศหญิงในวรรณกรรมแบบฉบับปรากฏเพียงประเภทเดียว คือ เลสเบี้ยน ซึ่งมีรูปลักษณ์เหมือนผู้หญิงทั่วไป อาจสอดแทรกอุปนิสัยหรือบุคลิกบางประการของผู้ชาย เกิดความรักต่อผู้หญิงด้วยกัน ส่วนวรรณกรรมปัจจุบันปรากฏรกร่วมเพศหญิง 3 ประเภท คือ 1) ทอม มีอัตลักษณ์คือ แข็งแกร่ง ทำทางทะมัดทะแมงและมีแต่งกายคล้ายผู้ชาย 2) ดี มีอัตลักษณ์คือ รูปร่างหน้าตาและกิริยามารยาทดี มีความเป็นหญิง 3) เลสเบี้ยน มีอัตลักษณ์ใกล้เคียงกับวรรณกรรมแบบฉบับ คือ มีรูปลักษณ์เหมือนผู้หญิงทั่วไปและมีพฤติกรรมรกร่วมเพศ จำนวนตัวละครรกร่วมเพศที่มากขึ้นและประเภทที่หลากหลายเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการให้การยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

คำสำคัญ: รกร่วมเพศ; วรรณกรรมแบบฉบับ; วรรณกรรมปัจจุบัน; อัตลักษณ์ทางเพศ

Abstract

This research examined male and female homosexual identities in Thai classic and contemporary literature and explored how such identities have changed over time. Homosexual characters from 3 classic and 10 contemporary Thai literary pieces were analyzed. To be included in the study, the contemporary texts had to be written by professional authors and published between 1973 and 2004.

The findings showed that regardless of their sexuality, classic Thai male homosexual characters were consistently depicted as masculine and described in ways associated with their masculine status, whether in terms of physicality, character traits, expression, or the various roles they fulfilled. In contemporary literature, on the other hand, three types of male homosexual identities were represented: 1) Gay characters had a striking appearance and likable personality and demeanor. They had masculine traits and tended to have a good education and career and to come from a wealthy family. 2) Tut characters were depicted as having a nice physical appearance and countenance, and their personality or demeanor was portrayed as more effeminate. 3) Kathoey characters manifested their femininity both physically and mentally, and their physical beauty was portrayed to surpass that of cisgender, heterosexual women.

In terms of female homosexuality in classic literature, only lesbian sexual identities were found. Lesbian characters had no physical traits that differentiated them from other female characters. However, among some characters, aspects of their character or personality could be interpreted as more masculine and associated with their involvement in a same-sex romantic relationship. In contemporary literature, three types of female homosexuality were found: 1) Tom characters were portrayed as strong with a cheeky or forward demeanor and the tendency to dress similarly to men. 2) Dee characters had a nice appearance and good etiquette. Their feminine traits matched general social expectations for cisgender, heterosexual women. 3) Lesbian characters were depicted in a similar manner to those in classic literature, meaning they could only be differentiated from other female characters based on their sexual behaviors.

The later period of literature saw an increase in the number and diversity of homosexual characters and saw more openness toward diverse sexual behaviors, reflecting social changes that have led to more acceptance of gender and sexual diversity in Thai society.

Keywords: Homosexuality; Classic Literature; Contemporary Literature; Gender and Sexual Identity

บทนำ

อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ถูกสร้างถูกใช้และถูกวางระเบียบกฎเกณฑ์ภายในสังคมเป็นการสร้างความหมายในระบบสัญลักษณ์ผ่านภาพแทน (Representation) ความเหมือนและความแตกต่างเป็นสิ่งที่ถูกบ่งชี้จากทั้งจากสัญลักษณ์ที่เป็นนัยผ่านกระบวนการสร้างภาพแทนและการอยู่ร่วมกันในสังคมผ่านการรวมและการแบ่งแยกกลุ่มคน (Woodward, 1997 : 4) สังคมและการเมืองที่เกี่ยวข้องกับโลกสมัยใหม่และวาทกรรมทางวิชาการทำให้มันทัศน์เรื่องอัตลักษณ์มีความสำคัญในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ชี้ว่าเราเป็นใครและสัมพันธ์กับคนอื่นอย่างไร และสัมพันธ์กับโลกที่เราอยู่อย่างไร อัตลักษณ์บ่งบอกหนทางในการที่เรามีความเหมือนหรืออยู่ในสถานะร่วมกันกับคนอื่นหรือหนทางที่บอกว่าเราแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร ซึ่งเป็นการแบ่งแยกโดยการใช้ความแตกต่าง (Woodward, 1997 : 1-2) ก๊อฟมัน นักสังคมวิทยาสายปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ได้จำแนกอัตลักษณ์ออกเป็น 2 ประเภทคืออัตลักษณ์ส่วนบุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคม (Goffman, 1963 : 146)

วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างแนบแน่น เพราะวรรณกรรมเป็นผลงานของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในสังคม วรรณกรรมเป็นสิ่งที่สะท้อนประสบการณ์ชีวิตในแต่ละยุคสมัย ไม่ว่านักเขียนจะตั้งใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม นักวิจารณ์บางคนจึงกล่าวว่า วรรณกรรมเป็นคั่นฉ่องแห่งยุคสมัย เนื่องจากเป็นภาพถ่ายชีวิตยุคสมัย เป็นภาพถ่ายทอดวิถีวิตในแต่ละสังคม (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2542 : 6-10) กล่าวคือ นักเขียนจะบันทึกและถ่ายทอดเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของสังคม ประสบการณ์ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาในรูปแบบของวรรณกรรม ดังนั้นเราจึงสามารถศึกษาสังคมผ่านการศึกษาวรรณกรรมได้อีกช่องทางหนึ่ง

ในขณะที่เพศภาวะเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างอัตลักษณ์ อัตลักษณ์ที่สร้างขึ้นและเป็นที่รับรู้ในสังคม โดยทั่วไปมักเป็นอัตลักษณ์ของผู้ชายซึ่งเชื่อมโยงกับเรื่องของความเป็นเพศชาย และอัตลักษณ์ผู้หญิงซึ่งเชื่อมโยงกับเรื่องของความเป็นเพศหญิง อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงของมุมมองและแนวคิดของคนในสังคมต่อเพศภาวะที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุค แต่ละสมัย ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ปัจเจก โดยเฉพาะอัตลักษณ์ของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศที่สังคมมีอิทธิพลอย่างมาก อัตลักษณ์เหล่านี้สามารถพบได้จากการนำเสนอตัวละครและเพศวิถีของตัวละครในวรรณกรรม ดังจะเห็นได้จากการนำเสนอภาพของตัวละครหญิงที่มีการแสดงความต้องการทางเพศและเป็นฝ่ายไล่ล่าตัวละครชาย การนำเสนอตัวละครชายที่มีความสัมพันธ์กับชายด้วยกัน และมีการดำเนินชีวิตแบบคู่รักหญิงชายทั่วไปในเรื่อง ซึ่งต่างจากในอดีตที่ตัวละครชายที่มีพฤติกรรมรักร่วมเพศจะถูกนำมาแสดงเป็นตัวละครประกอบเพื่อให้ความตลกเท่านั้น

งานวรรณกรรมไทยในอดีตแม้ว่าจะไม่ได้มีการกล่าวถึงรักร่วมเพศอย่างโจ่งแจ้งและตรงไปตรงมา เนื่องจากการกล่าวถึงเรื่องเพศถือได้ว่าเป็นเรื่องที่เสื่อมเสียของคนไทยในสมัยนั้น อีกทั้งรักร่วมเพศยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมรักต่างเพศอย่างสังคมไทย การนำรักร่วมเพศมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวรรณกรรมจึงมีจำนวนไม่มาก โดยในยุคก่อนนวนิยายหรือในยุคที่วรรณคดียังเป็นรูปแบบร้อยกรองปรากฏให้เห็นประเด็นรักร่วมเพศในวรรณคดีจำนวนน้อย (กุหลาบ มลลิกะมาส, 2518 : 194) และพบว่าเป็นการสอดแทรกรักร่วมเพศไว้ในวรรณคดีเพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตามก็ยังพบว่ามีกล่าวถึงรักร่วมเพศในวรรณกรรมแบบฉบับหลายเรื่อง โดยวรรณคดีไทยที่มีการกล่าวถึงรักร่วมเพศที่เก่าแก่ที่สุดที่ปรากฏหลักฐาน คือ “สมุทรโฆษคำฉันท์” ซึ่งเป็นวรรณคดีในสมัยอยุธยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลงานที่เห็นอย่างเด่นชัด คือ “เพลงยาวหม่อมแปดสวรรค์” วรรณคดีร้อยกรองที่นำเสนอการ ‘เล่นเพื่อน’ ของผู้หญิงกับผู้หญิงที่ประพันธ์ในช่วงปี พ.ศ. 2384 – 2385 บทประพันธ์โดยคุณสุวรรณ กวีหญิงผู้แต่ง “พระมเหศวร ฤๅไน” นอกจากนี้ยังพบว่าในวรรณคดีชิ้นเยี่ยมเรื่องหนึ่งของไทยอย่างนิทานคำกลอนเรื่อง “พระอภัยมณี” ผลงานชิ้นเอกของสุนทรโวหารหรือสุนทรภู่ กวีเอกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ของไทยที่พบว่ามีกล่าวถึงสอดแทรกประเด็นรักร่วมเพศอย่างการเล่นเพื่อนไว้ในเนื้อเรื่อง รวมไปถึงในเรื่อง โคบุตร สิงห์ไกรภพ

ลักษณะวงศ์ นิราศพระประธม และโคลงนิราศสุพรรณ เช่นเดียวกันที่สุนทรภู่ได้บรรยายถึงการเล่นเพื่อนของหญิงสาววังและหญิงสาวบ้านสอดแทรกลงไปในผลงานการประพันธ์ของเขา ในขณะที่วรรณกรรมไทยในระยะหลังได้มีการกล่าวถึงรักร่วมเพศอย่างเด่นชัดและหลากหลายรูปแบบมากขึ้น อีกทั้งยังเกิดวรรณกรรมวาย (Y) ที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นวรรณกรรมรักร่วมเพศโดยเฉพาะซึ่งได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในสังคมยุคปัจจุบันขึ้นอีกด้วย

สำหรับวรรณกรรมไทยในระยะหลัง เริ่มมีการนำเสนอพฤติกรรมรักร่วมเพศอย่างเด่นชัดตั้งแต่ พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา และได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในช่วงปี พ.ศ. 2516 - 2532 ซึ่งนักเขียนได้มีการนำประเด็นรักร่วมเพศมาสร้างเป็นแก่นเรื่องและสร้างตัวละครที่เป็นรักร่วมเพศ แต่ก็ได้เว้นช่วงไปในปี พ.ศ. 2533 - 2537 เนื่องจากเป็นช่วงที่เกิดเหตุการณ์วินาศกรรมทางการเมือง นวนิยายในช่วงเวลานี้จึงเป็นนวนิยายที่สะท้อนเรื่องราวทางการเมืองเป็นส่วนใหญ่ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2538 นวนิยายสะท้อนสังคมเพศที่สามจึงปรากฏขึ้นอีกครั้ง และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ก็ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายอีกครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา มีการเผยแพร่เรื่องราวของเพศที่สามในหลากหลายช่องทางทั้งในเว็บไซต์ รวมถึงนำมาสร้างเป็นการ์ตูน เรื่องสั้น และนวนิยายที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่เป็นรูปเล่มอีกจำนวนมาก (บกชกร ทองสุก, 2560 : 35-57)

วรรณกรรมไทยทั้งในอดีตและปัจจุบันจึงมีความน่าสนใจสำหรับการศึกษาอัตลักษณ์ทางเพศของตัวละครรักร่วมเพศ และจากการทบทวนงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า มีงานที่ศึกษาอัตลักษณ์ทางเพศของรักร่วมเพศจำนวนน้อย และส่วนใหญ่จะศึกษารักร่วมเพศชาย อาทิ สมเกียรติ คูทวีกุล (2548 : 136-145) ศึกษาเรื่อง ภาพสะท้อนชายรักร่วมเพศในนวนิยายไทยในรอบทศวรรษ (พ.ศ.2513 - พ.ศ.2543) : การศึกษาศักยภาพ ข้อจำกัด และทางออกของนักเขียนหญิง, วิทยา พุ่มยิ้ม (2550) ศึกษาเรื่อง ภาพแทนของชายรักชายในวรรณกรรมไทย พ.ศ.2544 - 2548 นอกจากนี้การทบทวนวรรณกรรมพบว่าไม่ปรากฏการศึกษาเปรียบเทียบในประเด็นการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของรักร่วมเพศระหว่างวรรณกรรมแบบฉบับกับวรรณกรรมปัจจุบันที่ได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัวหรือเอกลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของคนในสังคมที่มีความหลากหลายทางเพศ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ทางเพศของตัวละครรักร่วมเพศ ทั้งชายรักชายและหญิงรักหญิงที่ถูกนำเสนอในวรรณกรรมแบบฉบับในสังคมไทย ซึ่งเป็นบทประพันธ์ที่มีคุณค่ามาจนถึงวรรณกรรมของนักเขียนอาชีพที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นรูปเล่ม โดยวรรณกรรมแบบฉบับที่เลือกศึกษา คือ วรรณกรรมที่ปรากฏตัวละครรักร่วมเพศ พบจำนวน 3 เรื่องด้วยกัน คือ อิเหนา อิลราชคำฉันท์ และกลอนเพลงยาวหม่อมแปดสวรรค์ ส่วนวรรณกรรมปัจจุบันเลือกศึกษานวนิยายที่เกิดขึ้นในยุคแรกที่มีการนำรักร่วมเพศมาใช้เป็นแก่นหลักของเรื่องหรือยุคเริ่มต้นของการนำรักร่วมเพศใช้ในนวนิยายไทย และเป็นผลงานของนักเขียนอาชีพได้รับความนิยมจากผู้อ่านซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายจนได้รับการตีพิมพ์เป็นรูปเล่ม

โดยเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2516 – 2547 จำนวน 10 เรื่อง โดยการสุ่มเลือกนวนิยายในกลุ่มดังกล่าว แบ่งเป็น รักร่วมเพศชายจำนวน 5 เรื่อง คือ บัลลังก์โยบาว ประตูปิดตาย ทางสายที่สาม ใบไม้ที่ปลิดปลิว และ แก้อีทอง และรักร่วมเพศหญิง จำนวน 5 เรื่อง คือ ตะวันลับฟ้า รากแก้ว เงาพระจันทร์ ดงดอกเหมย และ นางเอก โดยเป็นนวนิยายที่แต่งขึ้นในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกันระหว่างรักร่วมเพศชายและรักร่วมเพศหญิง ทั้งนี้การศึกษาวรรณกรรมทั้งสองแบบ คือ วรรณกรรมแบบฉบับและวรรณกรรมปัจจุบัน จะช่วยให้เห็น พัฒนาการหรือความเปลี่ยนแปลงของอัตลักษณ์ตัวละครรักร่วมเพศทั้งชายและหญิงได้ชัดเจนขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ชายรักร่วมเพศในวรรณกรรมแบบฉบับและวรรณกรรมปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์หญิงรักร่วมเพศในวรรณกรรมแบบฉบับและวรรณกรรมปัจจุบัน
3. เพื่อเปรียบเทียบอัตลักษณ์ชายหญิงรักร่วมเพศในวรรณกรรมแบบฉบับกับวรรณกรรมปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับ แนวคิดเพศวิถี แนวคิดอัตลักษณ์ และอัตลักษณ์ทางเพศ ประวัติความเป็นมาของรักร่วมเพศ และวิเคราะห์ อัตลักษณ์ทางเพศของชายหญิงรักร่วมเพศในวรรณกรรมคัดสรร โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนรวบรวมข้อมูล

1.1 รวบรวมวรรณกรรมแบบฉบับและวรรณกรรมปัจจุบันที่ปรากฏตัวละครรักร่วมเพศชาย ตัวละครรักร่วมเพศหญิง โดยวรรณกรรมแบบฉบับที่เลือกศึกษา คือ วรรณกรรมที่ปรากฏตัวละครรักร่วมเพศ มีจำนวน 3 เรื่องด้วยกัน คือ อิเหนา อิสรหาคำนันท์ และกลอนเพลงยาวหม่อมแปดสวรรค์ ส่วนวรรณกรรมปัจจุบันเลือกศึกษานวนิยายที่เกิดขึ้นในยุคแรกที่มีการนำรักร่วมเพศมาใช้เป็นแกนหลักของเรื่องหรือยุคเริ่มต้นของการนำรักร่วมเพศใช้ในนวนิยายไทย และเป็นผลงานของนักเขียนอาชีพได้รับความนิยมนอกจากผู้อ่านซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายจนได้รับการตีพิมพ์เป็นรูปเล่ม โดยเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2516 - 2547 จำนวน 10 เรื่อง แบ่งเป็นรักร่วมเพศชายจำนวน 5 เรื่อง คือ บัลลังก์โยบาว (2516) ประตูปิดตาย (2519) ทางสายที่สาม (2525) ใบไม้ที่ปลิดปลิว (2531) และแก้อีทอง (2532) และรักร่วมเพศหญิงจำนวน 5 เรื่อง คือ ตะวันลับฟ้า (2516) รากแก้ว (2517) เงาพระจันทร์ (2524) ดงดอกเหมย (2544) และ นางเอก (2547) โดยเป็นนวนิยายที่แต่งขึ้นในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกันระหว่างรักร่วมเพศชายและรักร่วมเพศหญิง

1.2 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ อัตลักษณ์ทางเพศ เพศวิถี รักร่วมเพศ ในสังคมและในวรรณกรรม

2. ชั้นศึกษาข้อมูล

2.1 ศึกษาเนื้อหาของวรรณกรรมแบบฉบับและวรรณกรรมปัจจุบัน เพื่อเลือกตัวละคร รักร่วมเพศที่จะนำมาใช้ศึกษาวิเคราะห์

2.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดอัตลักษณ์ แนวคิดอัตลักษณ์ทางเพศ และแนวคิดเพศวิถี

2.3 ศึกษาประวัติความเป็นมาของรักร่วมเพศในสังคมโลกและสังคมไทย

2.4 ศึกษาอัตลักษณ์ทางเพศของตัวละครรักร่วมเพศชายหญิงที่เริ่มปรากฏตั้งแต่ในอดีต มาจนถึงปัจจุบัน

2.5 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่รวบรวมได้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์

3. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์การสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของตัวละครรักร่วมเพศชายและหญิงภายใต้กรอบแนวคิดด้านอัตลักษณ์ (Identity) ของ Goffman (1963) นักสังคมวิทยาที่ได้จำแนกอัตลักษณ์บุคคลตามทฤษฎีจิตสังคมของ Erik H. Erikson ไว้ดังนี้ 1) สิ่งที่บุคคลมองว่าเป็นตัวตนของตนเอง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากผู้อื่น (Ego Identity) และ 2) ภาพหรือลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลในสายตาผู้อื่น (Personal Identity)

3.2 วิเคราะห์การสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของตัวละครรักร่วมเพศชายและหญิงภายใต้กรอบแนวคิดเพศวิถี (Sexuality) ของ Jackson & Sullivan (1999) ที่มีความหมายครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเพศทางชีววิทยา (Biological Sex) และจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกทางเพศ รสนิยมทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ ความเชื่อ ทัศนคติ และทิวาทกรรม (Discourse) ที่เกี่ยวกับเพศ เพื่อคัดเลือกตัวละครรักร่วมเพศในวรรณกรรมแบบฉบับและวรรณกรรมปัจจุบัน

4. ชั้นสรุปผลการศึกษาค้นคว้าและเสนอผลการวิจัย โดยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

พบว่าตัวละครรักร่วมเพศชายทั้งหมด 9 ตัวละคร และมีตัวละครรักร่วมเพศหญิงทั้งหมด 9 ตัวละคร รวมทั้งสิ้น 18 ตัวละคร ซึ่งสามารถสรุปอัตลักษณ์ของรักร่วมเพศแต่ละประเภทได้ ดังนี้

1. อัตลักษณ์รักร่วมเพศชายที่ปรากฏในวรรณกรรม ตัวละครที่ปรากฏให้เห็นถึงพฤติกรรมรักร่วมเพศชาย คือ อิเหนาและพระพุท

1.1 วรรณกรรมแบบฉบับ พบอัตลักษณ์ของตัวละครที่แสดงพฤติกรรมรักร่วมเพศจากตัวละครอิเหนาและพระพุท ดังนี้ อิเหนา ด้านลักษณะทางกายภาพ คือ การเป็นบุรุษที่มีรูปโฉมงามเป็นที่ต้องตาต้องใจของผู้คนที่พบเห็น บุคลิกหรือท่าทางการแสดงออกเหมือนกับผู้ชายทั่วไป ด้านภูมิหลัง คือ การเป็นโอรสองค์โตจึงเป็นที่ไว้วางใจของพระบิดาและพระมารดาให้กระทำการต่าง ๆ แทนพระองค์ การเป็นรัชทายาทกษัตริย์ที่มีฝีมือการรบเป็นเลิศจนเป็นที่กล่าวขาน จึงเป็นที่ไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งกษัตริย์ต่อจากพระบิดา และด้านชีวิตครอบครัว คือ มีพระชายารวมทั้งสิ้น 10 พระองค์ด้วยกัน ทั้งนี้พบว่า พฤติกรรมรักร่วมเพศของอิเหนาเกิดจากการที่อิเหนามีจิตปฏิพัทธ์ต่อสตรีเพศทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นต่อนางบุษบาและนางมาหยาธรมี ในขณะที่ตัวละครพระพุทจากเรื่องอิเลราชคำฉันท์ไม่มีการกล่าวถึงลักษณะทางกายภาพ มีการสร้างให้พระพุทเป็นสามีและบิดาที่ดี โดยพฤติกรรมรักร่วมเพศของพระพุทเกิดขึ้นจากการที่พระพุทมีความสัมพันธ์ทางเพศกับนางอิลาซึ่งเป็นอีกร่างหนึ่งของท้าวอิเลราช

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าในวรรณกรรมแบบฉบับไม่ได้มีการนำเสนอประเด็นรักร่วมเพศเป็นหลัก เป็นเพียงการสอดแทรกพฤติกรรมรักร่วมเพศเอาไว้ จึงไม่มีการกล่าวถึงรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรักร่วมเพศมากนัก ผู้อ่านจำเป็นต้องอาศัยการตีความที่ละเอียดลึกซึ้ง อย่างไรก็ตามสามารถสรุปได้ว่า อิเหนาและพระพุทซึ่งเป็นตัวละครชายที่มีพฤติกรรมรักร่วมเพศนั้นถูกสร้างอัตลักษณ์ให้ยังคงความเป็นชายเอาไว้ ทั้งทางกายภาพ อุปนิสัย การแสดงออก รวมทั้งบทบาทในด้านต่าง ๆ ที่ล้วนมีความสอดคล้องกับสถานภาพของความเป็นชาย

1.2 วรรณกรรมแบบปัจจุบัน พบรักร่วมเพศชาย 3 ประเภท คือ เกย์ ดัต และกะเทย หรือสาวประเภทสอง (วิทยา พุ่มยิ้ม, 2550 : 58-59) ซึ่งมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไปดังรายละเอียดต่อไปนี้

เกย์ คือ ผู้ชายที่ชอบผู้ชายด้วยกัน โดยที่ไม่ได้มีลักษณะหรือความต้องการที่จะเป็นผู้หญิงเหมือนกะเทย รูปลักษณะภายนอกยังคงความเป็นชาย (วิทยา พุ่มยิ้ม, 2550 : 59) ได้แก่ ปุตุตรา จากเรื่อง บัลลังก์ยัยบัว และนพี จากเรื่องประตูปิดตาย อัตลักษณ์ทางเพศของตัวละครในลักษณะนี้ มีลักษณะทางกายภาพคล้ายคลึงกัน คือ ชายหนุ่มที่มีรูปร่างและหน้าตาที่โดดเด่น เป็นที่ต้องตาตรึงใจและดึงดูดให้ผู้อื่นเข้าอยากเข้ามาทำความรู้จัก บุคลิกภาพดี มีการวางตัวที่ดี ไม่แสดงออกมากจนเกินไป ลักษณะนิสัย

มีความเป็นชายเหมือนผู้ชายทั่วไป แม้จะมีลักษณะนิสัยของผู้หญิงสอดแทรกอยู่บ้าง แต่เป็นเพียงส่วนน้อย มีการศึกษาและการประกอบอาชีพที่ดี เป็นชายหนุ่มที่เพียบพร้อมสมบูรณ์แบบในทุกด้าน มาจากครอบครัวที่มีฐานะมั่งคั่งร่ำรวย มีภูมิหลังคล้ายคลึงกันคือมาจากครอบครัวที่มีบุตรชายเพียงคนเดียว แตกต่างกันที่จำนวนพี่น้อง และมีความแตกต่างกันที่ปมปัญหาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมรกร่วมเพศ

ตุ๊ด เป็นคำที่ใช้เรียกผู้ชายที่มีจิตใจและพฤติกรรมแบบผู้หญิง และชื่นชอบหรือพึงพอใจทางเพศกับผู้ชายด้วยกัน (วิทยา พุ่มยิ้ม, 2550 : 59) แตกต่างกันตรงที่ตุ๊ดไม่มีเรื่องของการผ่าตัดแปลงเพศเข้ามาอีกทั้งรูปลักษณ์ภายนอกยังคงความเป็นชายมากกว่ากะเทย ได้แก่ สุธสีห์ จากเรื่องบัลลังก์ไยบัว และ อรรถจัน จากเรื่องเก้าอี้ทอง อุตลักษณ์ทางเพศของตัวละครในลักษณะนี้มีความคล้ายคลึงกันในด้านของลักษณะทางกายภาพ ทั้งสองต่างมีรูปร่างและหน้าตาที่ดี เป็นที่ดึงดูดสายตาผู้ที่พบเห็น มีบุคลิกหรือท่าทางการแสดงออกเช่นเดียวกัน คือ ต่างแสดงออกกิริยาที่เกินความพอดีหรือมีท่าทางกระด้างกระตั้ง มีจิตจะกักร้านอย่างผู้หญิง จนทำให้มีความแตกต่างกับผู้ชายทั่วไปอย่างชัดเจน แม้ในนวนิยายจะใช้คำเรียกว่า ‘กะเทย’ เนื่องจากในอดีตมีคำเรียกดังกล่าวเพียงคำเดียวที่ใช้สำหรับเรียกผู้ที่มีพฤติกรรมรกร่วมเพศ หากพิจารณาจากอรรถลักษณ์ดังกล่าวแล้ว ทั้งสองตัวละครน่าจะจัดอยู่ในประเภทของตุ๊ดมากกว่า ส่วนภูมิหลังมีความแตกต่างกัน โดยสุทธสีห์มาจากครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวย สามารถส่งเสียให้เขาไปศึกษาต่างประเทศได้ เมื่อจบการศึกษาแล้วก็ไม่ต้องดิ้นรนด้านการประกอบอาชีพ ในขณะที่อรรถจันเติบโตมาจากการเลี้ยงดูของบิดาเพียงผู้เดียว ฐานะทางครอบครัวไม่สู้ดีนัก ไปศึกษาในระดับปริญญาโทที่ต่างประเทศด้วยเงินทุนของธนาคารซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดที่เขาปฏิบัติหน้าที่อยู่ เขาจึงต้องพยายามปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุดและอย่างสุดความสามารถ เนื่องด้วยเขาต้องการเงินทุนไปศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกจากหน่วยงานต้นสังกัด

กะเทยหรือสาวประเภทสอง คือ ผู้ชายที่พยายามปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ภายนอกและพฤติกรรม เช่น การเดิน การพูด การแต่งกาย ซึ่งบางคนอาจมีความต้องการที่จะผ่าตัดแปลงเพศเพื่อให้เหมือนผู้หญิง และชื่นชอบหรือพึงพอใจทางเพศกับผู้ชายด้วยกัน (วิทยา พุ่มยิ้ม, 2550 : 58) ได้แก่ แก้วและฉัตร จากเรื่องทางสายที่สาม และนิรา จากเรื่องไปไม้ที่ปลิดปลิว อุตลักษณ์ทางเพศของตัวละครในลักษณะนี้ มีลักษณะทางกายภาพคล้ายคลึงกัน คือ โดยตัวละครเอกทั้งสองตัวละคร หลังจากผ่านการผ่าตัดแปลงเพศและศัลยกรรมแล้วถูกสร้างให้มีรูปลักษณ์ที่ความสวยมากกว่าผู้หญิงปกติ รูปร่างผอมเพรียว ความเป็นหญิงทั้งทางร่างกายและจิตใจ ในด้านของบุคลิกแก้วมีมิติเดียว คาดเดาง่าย ในขณะที่นิราถูกสร้างให้มีหลายมิติ เป็นตัวละครที่คาดเดาความรู้สึกนึกคิดได้ยาก เนื่องจากไม่ค่อยแสดงความรู้สึกหรืออากัปกิริยาใด ๆ ออกมาเท่าใดนัก ในขณะที่ฉัตรซึ่งเป็นตัวละครประกอบกลับมีเพียงความเป็นหญิงทางด้านร่างกายเท่านั้น นิราและแก้วมีแตกต่างกันตรงปมปัญหาที่ทำให้เกิดพฤติกรรม

เบี่ยงเบนทางเพศ ในขณะที่ฉัตรไม่มีการกล่าวถึงในประเด็นนี้ และแตกต่างในด้านคุณธรรมจริยธรรม กล่าวคือ แก้วเป็นสาวประเภทสองที่มีคุณธรรมจริยธรรมสูงอย่างเด่นชัด คือ การเสียสละเพื่อคนที่ตนรัก ในขณะที่นิราเป็นคนที่นิสัยเจ้าคิดเจ้าแค้น และมุ่งมั่นที่เอาชนะอาสะไว้ที่ที่เคยสบประมาทเธอไว้ เมื่อครั้งที่เธอยังเป็นเด็กผู้ชาย ปมปัญหาส่งผลให้เป็นคนที่มีชาติศีลธรรมในการดำเนินชีวิต เช่นเดียวกับฉัตรที่มีชาติศีลธรรมแสดงให้เห็นผ่านการพฤติกรรมของที่มีมักจะหลอกเอาเงินชาวต่างชาติและการค้าประเวณี ทั้งแก้ว นิรา และฉัตร ต่างก็ไม่ได้มีหน้าที่การงานหรือเกียรติยศทางสังคมที่ต้องรักษาอย่างเคร่งครัด

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่ารกร่วมเพศชายในวรรณกรรมแบบฉบับและวรรณกรรมปัจจุบันมีความแตกต่างกันดังนี้ วรรณกรรมแบบฉบับไม่สามารถระบุอัตลักษณ์ทางเพศของตัวละครชายได้อย่างชัดเจน ในขณะที่วรรณกรรมปัจจุบันพบว่าตัวละครรกร่วมเพศชายมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น และแต่ละประเภทมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจน สามารถแยกออกจากกันได้อย่างง่าย ได้แก่ 1) เกย์ มีอัตลักษณ์คือ รูปร่างหน้าตาที่โดดเด่น บุคลิกภาพและการวางตัวที่ดี ความเป็นชาย การศึกษาและการประกอบอาชีพดีฐานะร่ำรวย ซึ่งใกล้เคียงกับเกย์ในวรรณกรรมแบบฉบับ 2) ตุ๊ด มีอัตลักษณ์คือ มีรูปร่างหน้าตาดี มีท่าทางกระตือรือร้นจนทำให้แตกต่างกับผู้ชายทั่วไปอย่างชัดเจน 3) กะเทยหรือสาวประเภทสองถูกสร้างอัตลักษณ์ให้มีรูปลักษณ์ที่สวยงามกว่าผู้หญิง ความเป็นหญิงทั้งร่างกายและจิตใจ โดยแต่ละประเภทย่อมมีแตกต่างกันออกไป ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวถือได้ว่าเป็นอัตลักษณ์ทางเพศ (sexual identity) ของรกร่วมเพศชายแต่ละประเภท

ทั้งนี้ พบว่าวรรณกรรมแบบฉบับไม่ได้นำเสนอประเด็นรกร่วมเพศเป็นหลัก เป็นเพียงการสอดแทรกพฤติกรรมรกร่วมเพศเอาไว้ จึงไม่มีการกล่าวถึงรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรกร่วมเพศมากนัก ผู้อ่านจำเป็นต้องอาศัยการตีความที่ละเอียดลึกซึ้ง ในขณะที่วรรณกรรมปัจจุบันส่วนใหญ่มีการนำเสนอประเด็นรกร่วมเพศที่ค่อนข้างโจ่งแจ้ง ไม่ต้องอาศัยการตีความที่ละเอียดก็สามารถทราบได้ในทันทีว่าตัวละครดังกล่าวเป็นตัวละครรกร่วมเพศชาย แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของอัตลักษณ์ทางเพศชายในวรรณกรรมไทย

2. อัตลักษณ์ของตัวละครรกร่วมเพศหญิงในวรรณกรรม

2.1 วรรณกรรมแบบฉบับ พบประเภทของรกร่วมเพศหญิงที่ปรากฏในวรรณกรรมแบบฉบับเพียง 1 ประเภท คือ เลสเบียน ซึ่งอัตลักษณ์ของตัวละครประเภทนี้ไม่มีความโดดเด่นมากนัก ลักษณะทางกายภาพนั้นมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย โดยหม่อมสุดจะเป็นสตรีที่มีลักษณะนิสัยของความเป็นชายสอดแทรกอยู่เพียงเล็กน้อย แต่ไม่เด่นชัดมากนัก อาทิ การมีฝีปากกล้า การพูดจาโผงผางอย่างไม่เกรงกลัวใคร ในขณะที่รูปลักษณ์ยังคงความเป็นหญิงเหมือนกับผู้หญิงทั่วไป ในขณะที่หม่อมขำจะมีความเป็นหญิงมากกว่า แสดงให้เห็นผ่านการรักสวรั้งามของเธอที่เธอมักจะผัดหน้าทาแป้งอยู่เสมอ

จึงทำให้ยังดูอ่อนเยาว์ ทั้งนี้พบว่าลักษณะนิสัยของหม่อมสุดและหม่อมข้าดังกล่าวนี้เป็นผลมาจากการนำความแบบความสัมพันธ์ของคู่รักต่างเพศอย่างชายหญิงมากดทับความสัมพันธ์แบบรักร่วมเพศ เป็นเหตุให้หม่อมสุดต้องพยายามเลียนแบบพฤติกรรมของรักต่างเพศที่มีฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

2.2 วรรณกรรมแบบปัจจุบัน พบรักร่วมเพศหญิง 3 ประเภท คือ ทอม ดี และเลสเบี้ยน (นัยน์ปพร จงสมจิตต์, 2550 : 3) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ทอม คือ ผู้หญิงที่แสดงตนว่าต้องการเป็นผู้ชาย โดยจะมีการแสดงกริยาท่าทาง การแต่งกาย บุคลิกลักษณะคล้ายผู้ชาย แต่ชื่นชอบและคบหาผู้หญิงด้วยกัน (นัยน์ปพร จงสมจิตต์, 2550 : 3) อาจกล่าวได้ว่าทอมเป็นผู้รักกับดี จากการศึกษาคบตัวละครที่เป็นทอม ได้แก่ พวงชมพู จากเรื่องตะวันลับฟ้า, รังรอง จากเรื่องรากแก้ว, พาณี จากเรื่องเงาพระจันทร์, เอียง จากเรื่องดงดอกเหมย, ภณิดา จากเรื่องเก้าอี้ทอง ถูกสร้างอัตลักษณ์ให้มีลักษณะคล้ายผู้ชาย หรือเป็นการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ชาย ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความแตกต่างกับผู้หญิงทั่วไป โดยลักษณะทางกายภาพของตัวละครประเภทนี้มีความคล้ายคลึงกัน คือมีความแข็งแรงแม้บางตัวละครจะรูปร่างบอบบางก็ตาม มีท่าทางทะมัดทะแมงคล้ายผู้ชาย แต่งกายคล้ายผู้ชาย

ดี คือ ผู้หญิงที่ยังคงมีความเป็นหญิงไว้อยู่ หากมองผิวเผินเหมือนผู้หญิงทั่วไป โดยมีการแต่งตัวหรือพฤติกรรมการแสดงออกเหมือนผู้หญิงทั่วไป เพียงแต่มีคู่รักเป็นทอม (นัยน์ปพร จงสมจิตต์, 2550 : 3) จากการศึกษาคบตัวละครที่เป็นดี คือ บัวขาว จากเรื่องดงดอกเหมย ที่ถูกสร้างอัตลักษณ์ให้มีรูปร่างหน้าตาดี กริยาท่าทางมารยาทดี มีความเป็นหญิงเหมือนผู้หญิงทั่วไป พื้นฐานครอบครัวดี หลังจากที่เกิดพฤติกรรมรักร่วมเพศแล้วยังคงปฏิบัติตนกับคนรักของตนอย่างคู่สามีภรรยาของคนรักต่างเพศ จากการศึกษาคบตัวละครประเภทนี้เพียงตัวละครเดียว จึงทำให้ไม่สามารถมองเห็นภาพรวมของอัตลักษณ์ทางเพศของตัวละครประเภทนี้ได้

เลสเบี้ยน ลักษณะคล้ายกับดี คือ เป็นผู้หญิงที่ยังคงมีความเป็นหญิงไว้อยู่ หากมองผิวเผินเหมือนผู้หญิงทั่วไป โดยจะมีการแต่งตัวหรือแสดงพฤติกรรมที่เป็นผู้หญิง แต่ไม่ได้คบกับทอมเหมือนดี แต่กลับคบหากับผู้หญิงที่มีบุคลิกเช่นเดียวกับตน (นัยน์ปพร จงสมจิตต์, 2550 : 3) ได้แก่ กัญญา จากเรื่องนางเอก ตัวละครรักร่วมเพศหญิงในลักษณะนี้ไม่สามารถระบุประเภทของตัวละครได้อย่างแน่ชัดเนื่องจากมีบุคลิกภายนอกให้เหมือนผู้หญิงทั่วไป เพียงแต่เป็นผู้หญิงที่มีพฤติกรรมรักร่วมเพศต้องอาศัยการพิจารณาจากองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าเลสเบี้ยนกลับมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างไปจากทอมและดี ส่วนพฤติกรรมแสดงออกลักษณะนิสัยของตัวละครกลุ่มนี้ไม่โดดเด่นมากนัก

ทั้งนี้ พบว่าตัวละครชายหญิงที่มีเพียงพฤติกรรมรักร่วมเพศ แต่ไม่ได้เป็นรักร่วมเพศนั้นไม่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น เนื่องจากส่วนใหญ่มีพฤติกรรมรักร่วมเพศด้วยความจำเป็นหรือเกิดจากความสับสน

ไม่ว่าจะเป็นภักดี ลการ และ อัญชลิตา จึงไม่ได้มีการนำเสนอ อัตลักษณ์ทางเพศของตัวละครมากนัก เป็นเพียงการกล่าวถึงว่าตัวละครดังกล่าวมีพฤติกรรมรักร่วมเพศกับตัวละครหลักหรือตัวละครรอง

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่ารักร่วมเพศหญิงในวรรณกรรมแบบฉบับและวรรณกรรม ปัจจุบันมีความแตกต่างกันในด้านประเภทเช่นเดียวกับรักร่วมเพศชาย กล่าวคือ วรรณกรรมแบบฉบับ พบเพียงประเภทเดียวเท่านั้น คือ เลสเบียน ในขณะที่วรรณกรรมปัจจุบันมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น และแต่ละประเภทมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจน สามารถแยกออกจากกันได้อย่างง่าย ได้แก่ 1) ทอม มีอัตลักษณ์ คือ มีความแข็งแรง ทำทางทะมัดทะแมงและมีแต่งกายคล้ายผู้ชาย 2) ดี มีอัตลักษณ์ คือ รูปร่างหน้าตา และกิริยามารยาทดี ความเป็นหญิง 3) เลสเบียน มีอัตลักษณ์ คือ มีรูปลักษณ์เหมือนผู้หญิงทั่วไป และมีพฤติกรรมรักร่วมเพศ

ทั้งนี้พบลักษณะร่วมของอัตลักษณ์เลสเบียนที่ปรากฏในวรรณกรรมทั้งสองประเภท คือ ด้านลักษณะทางกายภาพของเลสเบียนที่พบว่าในวรรณกรรมทั้งสองต่างถูกสร้างให้มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ รูปลักษณ์ภายนอกที่ยังคงความเป็นหญิงเหมือนกับผู้หญิงทั่วไป อาจจะมีการสอดแทรกอุปนิสัย หรือบุคลิกลักษณะบางประการของผู้ชายเอาไว้ แต่เกิดความรักต่อผู้หญิงด้วยกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าลักษณะร่วมของอัตลักษณ์รักร่วมเพศที่ปรากฏในวรรณกรรมแบบฉบับ คือ ตัวละครส่วนใหญ่อยู่ในแวดวงชั้นสูง อาศัยอยู่ในรั้ววัง ปรากฏให้เห็น 3 ตัวละคร คือ อีเหนา หม่อมสุด และหม่อมขำ มีตัวละครพระพุทเพียงตัวเดียวที่เป็นสามัญชนธรรมดา เนื่องจากเป็นเพียงตัวละครรอง มีบทบาทในเรื่องไม่มากนัก ในขณะที่วรรณกรรมปัจจุบันนั้นตัวละครรักร่วมเพศมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น มีความหลากหลายทางสถานภาพมากขึ้น มาจากหลายชนชั้น ตัวละครมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น ตัวละครส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดี มั่งคั่งร่ำรวย ด้านลักษณะทางกายภาพของรักร่วมเพศ ในวรรณกรรมทั้งสองนั้นไม่แตกต่างกันมากนัก ต่างถูกสร้างให้มีรูปลักษณ์ที่โดดเด่น ด้วยการมีรูปร่างและหน้าตาที่ดี เป็นที่ดึงดูดใจของผู้อื่น พรังฟูไปด้วยคุณสมบัติประการดีน่านับการ มีภูมิหลังที่แตกต่างกันออกไป ภูมิหลังส่วนใหญ่ของตัวละครรักร่วมเพศในวรรณกรรมปัจจุบันส่งผลต่อพฤติกรรมรักร่วมเพศ ในขณะที่ภูมิหลังของตัวละครในอดีตไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมรักร่วมเพศ ทั้งนี้ไม่สามารถกล่าวได้อย่างแน่ชัดว่าตัวละครชายในวรรณกรรมแบบฉบับเป็นตัวละครรักร่วมเพศ เนื่องจากเป็นเพียงการกล่าวถึงพฤติกรรมรักร่วมเพศของตัวละครเท่านั้น กล่าวคือ อีเหนาไม่ได้เกิดจากความหลงใหล ชื่นชอบ หรือรักใคร่ผู้ที่มีเพศเดียวกัน แต่พฤติกรรมรักร่วมเพศของอีเหนาเกิดจากความหลงใหล รักใคร่ หรือการที่อีเหนามีจิตปฏิพัทธ์ต่อเพศตรงข้ามหรือสตรีเพศทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นต่อนางบุษบา หรือต่อนางมาหารักษ์มีก็ตาม

ดังนั้นเมื่อใดก็ตามที่อิเหนาไม่สามารถใกล้ชิดกับนางทั้งสองได้ สียะตราพระอนุชาของบุษบา และสังคามระตาพระอนุชาของมาหยารัศมีที่ต่างก็มีใบหน้าทีละม้ายคล้ายคลึงกับพระเชษฐภคินีของตน จึงเปรียบเสมือนตัวแทนของนางทั้งสอง ส่งผลให้อิเหนาแสดงพฤติกรรมรักร่วมเพศออกมา อย่างไรก็ตามพบว่า อิเหนากระทำเพียงการสัมผัสร่างกายผ่านการกอดและหอมเท่านั้น ไม่ได้ร่วมเพศกับพระอนุชาของนางทั้งสอง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมรักร่วมเพศของอิเหนาเกิดจากการที่อิเหนามีจิตปฎิพัทธ์ต่อนางบุษบาและนางมาหยารัศมี ในขณะที่สาเหตุของการเกิดพฤติกรรมรักร่วมเพศของพระพุทนั้นพบว่า เกิดจากการที่นางอิลาและท้าวอิลราชสลับร่างกันตามคำสาปของพระอิศวร โดยพระพุทมีความสัมพันธ์ทางเพศกับนางอิลาจนกระทั่งนางตั้งครรภ์และให้กำเนิดโอรสนามว่าปुरुพ แต่เมื่อนางอิลากลายร่างเป็นท้าวอิลราช กลับพบว่าพระพุทไม่ได้แสดงพฤติกรรมรักร่วมเพศต่อท้าวอิลราช การที่พระพุทหลงรักนางอิลาแม้จะทราบอยู่แล้วว่าเดิมทีนางเคยเป็นท้าวอิลราชมาก่อนที่จะถูกสาปและกลายร่างเป็นนางอิลานั้น แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมรักร่วมเพศของพระพุท ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าตัวละครชายในวรรณกรรมแบบฉบับเป็นเพียงตัวละครที่แสดงพฤติกรรมรักร่วมเพศ แต่ไม่ได้เป็นตัวละครรักร่วมเพศเนื่องจากเป็นเพียงการกล่าวถึงพฤติกรรมรักร่วมเพศของตัวละครนั้น แต่ไม่มีการกล่าวถึงเพศวิถีแบบรักเพศเดียวกัน อันได้แก่ รสนิยมทางเพศหรือความปรารถนาที่ตัวละครมีต่อเพศเดียวกันอย่างชัดเจน ซึ่งแตกต่างไปจากตัวละครรักร่วมเพศชายในวรรณกรรมปัจจุบันที่มีเพศวิถีแบบคนรักเพศเดียวกัน ทั้งนี้ พบว่าเป็นผลจากการชนบในการแต่งวรรณกรรมหรือวรรณคดีแบบฉบับที่ไม่สามารถกล่าวถึงหรือนำเสนอรักร่วมเพศอย่างเด่นชัดและโจ่งแจ้ง เนื่องจากสังคมไทยในขณะนั้นยังไม่เปิดกว้างเรื่องเพศเท่าใดนัก ความหลากหลายทางเพศจึงยังไม่ถูกยอมรับจากผู้คนในสังคมไทยซึ่งเป็นผลมาจากความคิด ความเชื่อในเรื่องระบบสองเพศ คือ ชายและหญิง และให้การยอมรับคู่สัมพันธ์แบบรักต่างเพศเพียงรูปแบบเดียว ดังจะเห็นได้จากหลักฐานต่าง ๆ และจากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม วรรณกรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เช่นเดียวกันที่สะท้อนให้เห็นถึงการไม่ยอมรับความหลากหลายทางเพศ ดังนั้นการนำประเด็นรักร่วมเพศซึ่งเป็นเรื่องที่ยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมไทยในขณะนั้นมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานจึงอาจส่งผลให้ผลงานวรรณกรรมไม่เป็นที่ยอมรับ และอาจได้รับการตำหนิตติเตียนจากผู้คนในสังคม เป็นเหตุให้วรรณกรรมแบบฉบับอันเป็นวรรณกรรมในอดีตส่วนใหญ่จึงไม่ปรากฏตัวละครรักร่วมเพศ เป็นเพียงการสอดแทรกพฤติกรรมรักร่วมเพศเท่านั้น แต่ไม่ใช่นำเสนอตัวละครรักร่วมเพศเป็นประเด็นหลัก แม้จะปรากฏให้เห็นถึงตัวละครรักร่วมเพศหญิงในวรรณกรรมแบบฉบับก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากวรรณกรรมดังกล่าวเป็นผลงานที่สร้างสรรค์มาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้น ไม่ได้เป็นการสร้างสรรค์ผลงานจากจินตนาการของผู้แต่ง สอดคล้องกับคำกล่าวของตรีศิลป์ บุญขจร (2542 : 54) ที่ได้กล่าวถึงการเริ่มปรากฏนวนิยายสะท้อนสังคมเพศที่สามในสังคมว่า “นวนิยายไทยได้เริ่มเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมรักร่วมเพศอย่างชัดเจนตั้งแต่ พ.ศ.2516 เป็นต้นมา

นักเขียนหลายคนนิยมนำเรื่องรักร่วมเพศเข้ามาใช้ในนวนิยาย โดยเฉพาะในการสร้างตัวละครนั้น อาจจะเรียกได้ว่าเป็นการปฏิบัติการสร้างตัวละครครั้งยิ่งใหญ่ เพราะแต่เดิมตัวละครในนวนิยายประกอบด้วยชายจริง หญิงแท้ ซึ่งการปรากฏตัวละครที่มีลักษณะเป็นคนที่รักร่วมเพศ นอกจากจะสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทางสังคม อย่างชัดเจนแล้วส่งผลทำให้นวนิยายเรื่องนั้นแสดงภาพได้ใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากขึ้น”

ในขณะที่วรรณกรรมยุคหลังปรากฏรักร่วมเพศในรูปแบบที่ความหลากหลายมากขึ้นและแต่ละประเภทมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นมากขึ้น จนสามารถแยกออกจากกันได้อย่างง่าย ไม่ว่าจะเป็น เกย์ ตุ๊ด และกะเทย หรือสาวประเภทสอง ที่จะเห็นได้ว่าแต่ละประเภทมีอัตลักษณ์ทางเพศที่โดดเด่นและแตกต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ เกย์ถูกสร้างให้มีความเป็นชายผ่านการสร้างรูปลักษณ์หรือลักษณะทางกายภาพ พฤติกรรมการแสดงออก รวมถึงลักษณะนิสัยที่ยังคงแสดงให้เห็นถึงความเป็นชายเหมือนผู้ชายทั่วไป ในสังคม ในขณะที่ตุ๊ดหรือกะเทยจะถูกสร้างให้มีลักษณะของความเป็นหญิงสอดแทรกอยู่ โดยเฉพาะกะเทยหรือสาวประเภทสองที่ถูกสร้างให้มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ใกล้เคียงกับเพศหญิงมากที่สุด มีความสอดคล้องกับความหมายหรือนิยามของกะเทยหรือสาวประเภทสองที่หมายถึงชายที่ต้องการเป็นหญิง จึงทำให้นักเขียนเพศชายแต่ละลักษณะแยกออกจากกันได้โดยง่าย สอดคล้องกับผลการวิจัยของปฐิรินทร์ นาคสิงห์ (2556 : 35-53) ที่ศึกษาเรื่องการประกอบสร้างตัวตนเกย์ในภาพยนตร์ไทยซึ่งได้กล่าวว่า “ตัวละครเกย์ส่วนใหญ่ถูกสร้างให้มีความเป็นชายอย่างชัดเจนสัมพันธ์กับรูปลักษณ์หรือลักษณะทางกายภาพ สอดรับกับความหมายหรือนิยามเกย์ว่าหมายถึงชายที่มีแนวโน้มทางเพศกับเพศเดียวกัน ซึ่งการสร้างให้อัตลักษณ์เกย์มีความเป็นชายหรือให้คุณค่ากับความเป็นชายนั้นถูกกำหนดโดยวาทกรรมความเป็นชาย ซึ่งตรงข้ามกับวาทกรรมความเป็นหญิงซึ่งจะถูกให้คุณค่าโดยกลุ่มกะเทยมากกว่า ดังนั้นความเป็นชายของตัวตนเกย์จึงแตกต่างหากจากความเป็นหญิงหรือมีพฤติกรรมที่ออกสาวของกะเทย ซึ่งความเป็นชายนี้ทำให้อัตลักษณ์เกย์ดำรงอยู่เป็นเอกเทศแยกจากความสัมพันธ์แบบรักเพศเดียวกันรูปแบบอื่น ๆ” และสอดคล้องกับคำกล่าวของพัฒนาพล วงษ์ม่วง และ มยุรี ศรีกุลวงศ์ (2559 : 96-109) ที่ได้กล่าวถึง อัตลักษณ์ของเกย์เอาไว้ว่า “ในยุคสมัยของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เกย์ในประเทศไทยออกมามีบทบาทในสังคมมากขึ้น นอกจากนี้สื่อเริ่มนำเสนออัตลักษณ์ของเกย์ชัดเจนและแตกต่างจากกะเทยออกมามากขึ้น”

เช่นเดียวกับรักร่วมเพศหญิงที่พบว่าอัตลักษณ์ของรักร่วมเพศในวรรณกรรมแบบฉบับมีน้อยรูปแบบและมีอัตลักษณ์ที่ไม่โดดเด่นมากนัก จึงทำให้นักเขียนรักร่วมเพศหญิงในวรรณกรรมแบบฉบับกับวรรณกรรมปัจจุบันมีความแตกต่างกัน โดยรักร่วมเพศในวรรณกรรมแบบฉบับไม่จำเพาะเจาะจงหรือชี้ชัดลงไปว่าเป็นรักร่วมเพศหญิงประเภทใด แต่ก็สามารถวิเคราะห์ได้จากบทบรรยายและบทสนทนาว่าเป็นความสัมพันธ์แบบคู่เลสเบี้ยนหรือหญิงรักหญิงที่มีอัตลักษณ์ทางเพศเหมือนกับผู้หญิงทั่วไป แต่มีความแตกต่างจากผู้หญิงทั่วไปตรงที่มีพฤติกรรมรักร่วมเพศ ในทางตรงกันข้ามกลับพบว่าวรรณกรรมยุคปัจจุบันปรากฏ

ประเภทของรักร่วมเพศหญิงในหลากหลายรูปแบบ และมีจำนวนตัวละครรักร่วมเพศที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งแต่จะมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป โดยพบว่าอัตลักษณ์ทางเพศของรักร่วมเพศหญิงที่โดดเด่นมากที่สุด และสามารถแยกออกจากผู้หญิงทั่วไปได้อย่างง่าย คือ “ทอม” ที่ถูกสร้างอัตลักษณ์ทางเพศให้มีความคล้ายผู้ชาย หรือเป็นการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ชาย สอดคล้องกับคำอธิบายอัตลักษณ์ทางเพศวิถีของหญิงรักหญิงที่เรียกว่า “ทอม” ในสังคมไทยว่า “..เกิดจากการผสมกลมกลืนระหว่างการรับและปฏิเสธลักษณะของความเป็นชายและความเป็นหญิงที่เป็นไปตามบรรทัดฐานตามที่สังคมไทยกำหนด แต่ปฏิเสธมุมมองทัศนคติในเรื่องเพศแบบผู้หญิงมีต่อผู้ชายและปฏิเสธที่จะเป็นผู้หญิงตามแบบที่สังคมไทยกำหนด” (Megan Sinnott, 1999 : 97-119 อ้างถึงในสุไลพร ชลวิไล, 2545 : 114) ในขณะที่ “ดี” และ “เลสเบี้ยน” มีอัตลักษณ์ที่ไม่โดดเด่นมากนัก จัดประเภทได้ค่อนข้างยาก ต้องอาศัยการพิจารณาจากองค์ประกอบอื่น ๆ โดยละเอียด ไม่สามารถตัดสินได้ในทันทีว่าตัวละครจัดอยู่ในประเภทใด หากแต่ต้องอาศัยองค์ประกอบอื่น ๆ รวมทั้งบริบทของนวนิยายมาประกอบการตัดสิน หากมีคู่รักเป็นทอม จะจัดว่าเป็น “ดี” หากมีบุคลิกภายนอกเหมือนผู้หญิงทั่วไป แต่มีพฤติกรรมรักร่วมเพศ จะจัดว่าเป็น “เลสเบี้ยน” เป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของนัยน์พร จงสมจิตต์ (2550) ที่กล่าวว่า บทบาทของเลสเบี้ยนมีความซับซ้อนทางบุคลิกภาพยากที่จะมองเห็นและเข้าใจได้ชัดเจน จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของอัตลักษณ์ทางเพศในนวนิยายตั้งแต่ยุคอดีตจนถึงยุคปัจจุบัน โดยในระยะหลังที่ปรากฏให้เห็นจำนวนตัวละครรักร่วมเพศที่มากขึ้นและมีรูปแบบที่หลากหลายขึ้น อีกทั้งแต่ละรูปแบบยังมีอัตลักษณ์ทางเพศเฉพาะตัว โดยบางอัตลักษณ์มีความโดดเด่นจนสามารถแยกออกได้อย่างง่าย ในขณะที่บางอัตลักษณ์ไม่โดดเด่นมากนัก ต้องอาศัยการตีความของผู้อ่าน ทั้งนี้พบว่าการนำประเด็นรักร่วมเพศเข้าใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวรรณกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการปรากฏตัวของตัวละครรักร่วมเพศทั้งชายและหญิงในวรรณกรรมยุคปัจจุบันนั้น เป็นผลมาจากพฤติกรรมทางเพศของคนที่เราเรียกว่าเพศที่สามปรากฏให้เห็นมากขึ้นในสังคมยุคปัจจุบันที่เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการให้การยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงอัตลักษณ์ทางเพศของตัวละครในวรรณกรรมแบบฉบับและวรรณกรรมปัจจุบันเพียงด้านเดียวเท่านั้น ผู้ศึกษาสามารถนำวรรณกรรมรักร่วมเพศมาศึกษาในแง่มุมอื่น ๆ อาทิ ด้านเพศภาวะ อันได้แก่ ความเป็นชาย ความเป็นหญิง สถานภาพและบทบาทของตัวละครรักร่วมเพศ รวมทั้งตัวละครอื่น ๆ ในวรรณกรรม ด้านเพศวิถี อันได้แก่ รสนิยมทางเพศ การแสดงออกทางเพศ ฯลฯ หรือศึกษาถึงการนำเสนอตัวละครรักร่วมเพศได้เช่นเดียวกันซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้และความเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย และตระหนักได้ถึง การอยู่ร่วมกันในกระแสสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างยั่งยืน

2. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะวรรณกรรมไทยเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ผู้ศึกษาสามารถนำวรรณกรรมรักร่วมเพศของประเทศต่าง ๆ มาศึกษาเปรียบเทียบ อาทิ อาจนำวรรณกรรมประเภทนวนิยายหรือเรื่องสั้นที่มีตัวละครรักร่วมเพศหญิงหรือรักร่วมเพศชายของนักเขียนไทยกับนักเขียนชาวต่างชาติมาศึกษาเปรียบเทียบ เพื่อให้เห็นถึงความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างทั้งสองประเทศ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้และความเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยและสังคมอื่น ๆ

องค์ความรู้ใหม่

สาเหตุที่ทำให้พบตัวละครรักร่วมเพศในอดีตเป็นจำนวนน้อยนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากขนบในการแต่งวรรณกรรมในอดีต และความคิด ความเชื่อของผู้คนในสังคมที่ยังคงยึดถือในระบบสองเพศ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่ปรากฏตัวละครรักร่วมเพศในวรรณกรรมแบบฉบับ หรือหากพบก็เป็นตัวละครที่มีชีวิตจริงในช่วงเวลานั้น เป็นผลงานวรรณกรรมที่เกิดจากการถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงเวลาขณะนั้น มิใช่การสร้างสรรค์ผลงานขึ้นใหม่เพื่อมุ่งนำเสนอประเด็นรักร่วมเพศหรือตัวละครรักร่วมเพศ ในขณะที่ผลงานวรรณกรรมในยุคหลังมุ่งนำเสนอประเด็นรักร่วมเพศและตัวละครรักร่วมเพศ เป็นเหตุให้พบตัวละครรักร่วมเพศในวรรณกรรมระยะหลังที่มีความหลากหลายทางเพศวิถีมกขึ้น อาทิ เกย์ ดู้ด กะเทยหรือสาวประเภทสอง เลสเบี้ยน ทอม ดี รวมทั้งมีจำนวนตัวละครรักร่วมเพศที่เพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นตัวละครหลัก ตัวละครรอง หรือตัวละครประกอบ บางประเภทถูกสร้างให้มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นจนสามารถแยกออกได้ง่าย ได้แก่ ดู้ด กะเทยหรือสาวประเภทสอง และทอม ในขณะที่บางประเภทถูกสร้างมีอัตลักษณ์ที่ไม่โดดเด่น ต้องอาศัยการพิจารณาจากบทสนทนาและบทบรรยายเพิ่มเติม ได้แก่ เกย์ เลสเบี้ยน และดี

นอกจากนี้ยังพบอีกว่าตัวละครรักร่วมเพศบางตัวละครมีลักษณะไม่ตายตัว เปลี่ยนแปลงไปได้เรื่อย ๆ อาทิ ตัวละครเกย์ กล่าวคือ แม้ว่าตัวละครเกย์จะถูกสร้างอัตลักษณ์ทางเพศที่ยังคงความเป็นชายเอาไว้ แต่กลับพบว่าเกย์บางตัวละครมีการสอดแทรกลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมบางประการของผู้หญิงหรือบางตัวละครที่เป็นเลสเบี้ยนแม้จะถูกสร้างอัตลักษณ์ทางเพศที่ยังคงความเป็นหญิงเอาไว้ แต่กลับพบว่าเลสเบี้ยนบางตัวละครมีการสอดแทรกลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมบางประการของผู้ชาย เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงความสับสนไหลทางอัตลักษณ์ทางเพศของตัวละครรักร่วมเพศที่อ้างอิงมาจากอัตลักษณ์ทางเพศของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย ทั้งนี้ในอนาคตอัตลักษณ์ทางเพศของแต่ละประเภทอาจเกิดความเปลี่ยนแปลงไปอีก ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2518). วรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2542). นวนิยายกับสังคมไทย (2475-2500). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัยนัปร จงสมจิตต์. (2550). ตัวละครรักร่วมเพศหญิงในนวนิยายไทย. (ปริญญาณิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต (ภาษาไทย)). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บงกชกร ทองสุก. (2560). มุมมองภาพสะท้อนจากตัวละครในนวนิยายสะท้อนสังคมเพศที่สาม พ.ศ. 2516-2557. *วารสารอินทนิลทักษิณสาร*, 12(2), 35-57.
- ปรีนทร์ นาคสิงห์. (2556). การประกอบสร้างตัวตนเกย์ในภาพยนตร์ไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 39(2), 35-53.
- พัฒนาพล วงษ์ม่วง และ มยุรี ศรีกุลวงศ์. (2559). ตัวละครเกย์ในละครโทรทัศน์ไทยยุคใหม่. *วารสารการสื่อสารและการจัดการนิคั*, 2(2), 96-109.
- วิทยา พุ่มยิ้ม. (2550) ภาพแทนของชายรักร่วมเพศในวรรณกรรมไทย พ.ศ.2544-2548. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. DOI: https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=10.14457/KU.the.2007.1039
- สมเกียรติ คู่ทวีกุล. (2548). ภาพสะท้อนชายรักร่วมเพศในนวนิยายไทยในรอบทศวรรษ (พ.ศ.2513 - พ.ศ.2543) : การศึกษาศักยภาพ ข้อจำกัด และทางออกของนักเขียนหญิง. *วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 27(1), 136-145.
- Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the management of spoiled identity*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Jackson, P. A., Sullivan, G. (1999). *Lady boys, tom boys, rent boys: male and female homosexualities in contemporary Thailand*. New York: Harrington Park Press.
- Kathryn Woodward. (1997). *Identity and difference*. London: Sage.